

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

شماره گزارش: ۱۰۷۹۴۰۵

دوره یازدهم - سال چهارم

تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۳/۲۱

گزارش نهایی تحقیق و تفحص

از عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای

کمیسیون:

کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست

در اجرای ماده (۲۱۲) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

معاونت نظارت

اداره کل امور کارشناسی نظارت

بسمه تعالی

هیأت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

باسلام و تحیت

پیرو مصوبه مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۰۷ مجلس شورای اسلامی در خصوص ضرورت انجام تحقیق و تفحص از «عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای»، پس از تعیین و ابلاغ احکام اعضای هیئت تحقیق و تفحص به شماره نامه ۴/۵۰۸۱۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۱، گزارش هیئت در مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۱ به این کمیسیون واصل گردید. متعاقب امر جلسه مشترک اعضای کمیسیون، اعضای هیئت تحقیق و تفحص و مسئولین دستگاه ذی‌ربط در مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۲ تشکیل و گزارش ذیل به تصویب کمیسیون رسید.

در اجرای ماده (۲۱۲) آیین نامه داخلی، گزارش مصوب جهت قرائت در صحن علنی مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌گردد.

محمدجواد عسکری

رئیس کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست

گزارش نهایی تحقیق و تفحص از عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای

بخش اول : مقدمه و بیان مسأله

۱- کلیات

کشور ایران به لحاظ شرایط اقلیمی در منطقه‌ای خشک و نیمه‌خشک واقع شده و توزیع نامتوازن نزولات جوی در پهنه آن موجب شده است تا حوضه‌های آبریز مختلف از لحاظ شرایط منابع آب وضعیت متفاوتی داشته باشند. در شرایطی که در مناطق دارای کمبود آب، تعادل بین منابع و مصارف با رویکردهای مدیریت مصرف و سایر اقدامات منطقی میسر نگردد، انتقال آب بین حوضه‌ای می‌تواند به عنوان آخرین راهکار در تأمین نیازهای آبی این مناطق مطرح گردد.

بدیهی است در تمامی طرح‌های توسعه، بدون توجه به همه جوانب، دستیابی به توسعه پایدار میسر نخواهد شد. بی‌تردید اجرای پروژه‌های بزرگ مقیاس انتقال آب بین حوضه‌ای (شامل احداث سد، حفر تونل، ساخت کانال یا اجرای شبکه خطوط لوله، احداث ایستگاه‌های پمپاژ و سایر تأسیسات و تجهیزات وابسته) نیز از این امر مستثنی نبوده و از آنجایی که قابلیت و نحوه دسترسی به منابع آب در حوضه‌های مبدأ و مقصد را تغییر خواهد داد، لذا از حساسیت بیشتری نیز برخوردار می‌باشد. ملاحظات مربوط به پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای را می‌توان از جنبه‌های مختلف فنی و اجرایی، اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی مدنظر قرار داد. این جنبه‌ها را می‌توان برای توجیه و یا عدم توجیه طرح‌ها ارزیابی نمود به نحوی که متضمن توسعه پایدار و توزیع عادلانه منافع حاصل از اجرای پروژه در حوضه‌های مبدأ و مقصد باشد.

در کشور ایران از دهه‌های گذشته، به منظور تأمین نیاز آبی مصارف گوناگون در مناطق مختلف به ویژه در فلات مرکزی ایران، توسعه پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای متعددی در دستور کار قرار گرفته است که تعدادی از آن‌ها در مرحله بهره‌برداری و برخی نیز در دست اجرا و مطالعه قرار دارند. توسعه این طرح‌ها اگرچه نیاز آبی برخی از مصارف در حوضه‌های مقصد را مرتفع نموده، اما در برخی موارد، منجر به بروز چالش‌های اجتماعی و محیط زیستی در مناطق مبدأ و مقصد گردیده است. با توجه به تغییرات اقلیمی و شرایط خشکسالی کشور در سالیان اخیر، این موضوع به حدی تشدید گردیده که ضمن اثرگذاری بر اکوسیستم مناطق پایین دست، منجر به ایجاد تنش‌ها، حساسیت‌ها و منازعات اجتماعی و شکل‌گیری تجمعات و اعتراضات استانی و منطقه‌ای شده است.

بر این اساس، اهمیت و ضرورت آسیب‌شناسی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای در کشور، بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. در این راستا، طرح تحقیق و تفحص حاضر تحت عنوان "عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای" در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده و در دستور کار قرار گرفته است. اهداف و محورهای این طرح را می‌توان در زمینه‌های مختلف فنی، محیط زیستی، اجتماعی، تخصیص و

برنامه‌ریزی منابع آب، اعتبارات و نحوه رعایت الزامات و آیین‌نامه‌ها و وضعیت اخذ مجوزات لازم در مراحل مختلف مطالعاتی و اجرایی مطرح نمود.

۲- طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور

بر اساس تقسیمات حوضه‌های آبریز، گستره جغرافیایی کشور ایران در قالب شش حوضه آبریز درجه (۱) شامل «خلیج فارس و دریای عمان»، «فلات مرکزی»، «مرزی شرق»، «دریاچه ارومیه»، «سرخس و قره‌قوم» و «دریای خزر» دسته‌بندی شده که این شش حوضه اصلی، خود به ۳۰ حوضه درجه (۲) و ۶۰۹ محدوده مطالعاتی و یا اصطلاحاً «دشت» تفکیک می‌شوند. بر این اساس، با لحاظ تمامی زیرحوضه‌ها، پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای بسیار متعددی را می‌توان متصور بود که با توجه به اهمیت درجه حوضه‌های مبدأ و مقصد، حساسیت انتقال آب در این پروژه‌ها متفاوت خواهد بود.

با توجه به اطلاعات دریافتی از شرکت مدیریت منابع آب ایران در خصوص پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور و تعدد و گستردگی آن‌ها، در طرح تحقیق و تفحص حاضر با لحاظ شاخص‌هایی همچون اهداف طرح، حجم آب انتقالی، حوضه‌ها و استان‌های مبدأ و مقصد، موقعیت جغرافیایی، دستگاه اجرایی، چالش‌های طرح و غیره نسبت به انتخاب برخی از این پروژه‌ها اقدام گردیده است تا چگونگی و نحوه پیدایش و توجیه پروژه‌ها مطابق با الزامات، قوانین و آیین‌نامه‌های موجود در فرآیندهای تأیید و تصویب طرح‌ها مورد بررسی قرار گیرد. همچنین با توجه به ماهیت پروژه‌های تأمین آب از دریا با رویکرد انتقال آب بین حوضه‌ای، به بررسی طرح‌های شیرین‌سازی و انتقال آب از دریای عمان و خلیج فارس در جنوب کشور و شیرین‌سازی و انتقال آب دریای خزر در شمال کشور نیز پرداخته شده است.

جدول ۱- فهرست پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای منتخب در طرح تحقیق و تفحص

ردیف	عنوان طرح	ردیف	عنوان طرح
۱	طرح ونک- سولکان	۹	طرح انتقال آب از سد صفا به کرمان
۲	انتقال آب سد دوستی به استان خراسان جنوبی	۱۰	طرح فینسک
۳	انتقال آب از سد تنگ سرخ بشار به شرب شیراز	۱۱	تونل چشمه لنگان و خدنگستان
۴	سد کانی سیب و سامانه انتقال	۱۲	تونل گلاب ۱
۵	سد و نیروگاه خرسان ۳	۱۳	تونل گلاب ۲
۶	طرح بهشت‌آباد (دوازده امام)	۱۴	زاینده رود به یزد (خط اول)

شیرین سازی و انتقال آب از خلیج فارس و دریای عمان	۱۵	تونل کوه‌رنگ ۳	۷
پروژه شیرین سازی و انتقال آب دریای خزر	۱۶	طرح بن- بروجن	۸

۳- روش انجام طرح تحقیق و تفحص

توسعه پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای، بدون توجه به تمامی جوانب، می‌تواند به مرور زمان منجر به آثار و پیامدهای منفی محیط زیستی و اجتماعی در مناطق مبدأ و مقصد شود. اثرات گسترده این طرح‌ها به اندازه‌ای ابعاد مختلف را در برمی‌گیرد که ضرورت دارد پیش از اقدام به عملیاتی کردن این پروژه‌ها، کلیه جنبه‌ها برای هر دو حوضه مبدأ و مقصد روشن و قابل درک شوند. این مهم، به حدی برای متخصصان و تصمیم‌گیران اهمیت پیدا کرده است که بانک جهانی ملزم گردیده تا قبل از تصویب و اختصاص بودجه برای چنین طرح‌هایی، به ارزیابی دقیق اثرات این پروژه‌ها در بلندمدت بپردازد. در کشور ایران نیز با توجه به حساسیت طرح‌های سدسازی و انتقال آب بین حوضه‌ای، لزوم نگرش یکپارچه در راستای منافع ملی و در قالب یک چارچوب منطقی جهت بررسی و تصویب پروژه‌های آبی از سالیان گذشته احساس گردیده است. بر این اساس، مسئولین آب کشور در دوره‌های زمانی مقتضی نسبت به وضع قوانین مختلف اقدام نموده‌اند. این مقررات، متولیان و دستگاه‌های اجرایی را ملزم ساخته تا ضمن بررسی دقیق‌تر طرح‌ها طی یک فرآیند مشخص، تمامی جنبه‌های فنی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی را ارزیابی نموده و نسبت به تصویب و اجرایی نمودن آن‌ها اقدام نمایند.

بخش دوم - فرآیند تحقیق و تفحص

در طرح تحقیق و تفحص حاضر، مطابق برنامه‌ریزی‌های انجام شده، در ابتدا نسبت به برگزاری جلسات هم‌اندیشی با اعضای هیأت مشتمل بر تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و کارشناسان تخصصی گروه آب معاونت مطالعات زیربنایی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی اقدام گردید. در این راستا، مکاتبات و پیگیری‌های متعددی در خصوص دریافت، جمع‌آوری و بررسی اطلاعات، مستندات و مجوزهای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور با وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های متولی از جمله وزارت نیرو، شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران و سازمان حفاظت محیط زیست کشور صورت پذیرفت.

به منظور بررسی وضعیت طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای و مراحل بررسی و تصویب مراحل مطالعاتی و اجرایی طرح‌ها، مستندات و اطلاعات مختلفی از بخش‌های مربوطه به شرح ذیل مطالبه گردید:

- ۱- موافقت‌نامه‌ها و اسناد مربوط به مراحل تأیید و تصویب طرح و مجوز مراحل مطالعاتی و اجرایی؛
- ۲- تمامی مجوزهای طرح (تخصیص آب، محیط زیستی، میراث فرهنگی و پدافند غیرعامل)؛
- ۳- کلیه گزارشات فنی و تکمیلی طرح در مراحل مختلف مطالعاتی؛
- ۴- تمامی اسناد مالی و قراردادی طرح در مراحل مختلف (قراردادهای مشاور، پیمانکار، دستگاه نظارت، تاریخ، مدت و مبلغ اولیه و نهایی پیمان، محل تأمین اعتبار و سایر)؛
- ۵- آخرین وضعیت پیشرفت مطالعاتی یا اجرایی طرح.

در طرح تحقیق و تفحص حاضر، بررسی الزامات قانونی مرتبط با مطالعه و اجرای پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور در زمینه‌های مختلفی مدنظر قرار گرفته است. در این خصوص، ابتدا به بررسی و جمع‌آوری اسناد و قوانین بالادستی از جمله قانون اساسی، قوانین برنامه پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و قانون توزیع عادلانه پرداخته شده است. علاوه بر این، مصوبات و تصمیمات مرتبط با موضوعات آب همچون مصوبات شورای عالی آب، کمیسیون‌های تخصیص آب، مصوبات هیأت وزیران و غیره مورد بررسی قرار گرفته است. مطابق اهداف این طرح تحقیق و تفحص، ضمن بررسی و جمع‌آوری ضوابط، الزامات، بخشنامه‌ها، نظام‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های مرتبط با طرح‌های حوزه آب وزارت نیرو، به طور ویژه بر نحوه تعریف، بررسی و تصویب پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور در دستگاه‌های اجرایی و مجوزهای لازم متناسب با مراحل پیدایش، مطالعاتی و اجرایی تمرکز گردیده است.

لازم به ذکر است طی پیگیری‌ها و مکاتبات متعددی که با دستگاه‌های نظارتی از جمله سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات کشور صورت پذیرفت، مستندات موجود و پرونده‌های مرتبط با پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای جمع‌آوری و مطالعه گردید. همچنین ضمن برگزاری جلسات تخصصی با کارشناسان و متخصصین حوزه آب این سازمان‌ها، اهداف و محورهای طرح تحقیق و تفحص برای ایشان تشریح گردیده و علاوه بر ارائه فعالیت‌ها و مدارک، مستندات، گزارشات و پرونده‌های رسیدگی به طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور، در خصوص نحوه همکاری و تبادل اطلاعات نیز برنامه‌ریزی گردید. علاوه بر این، با توجه به پژوهش‌های انجام شده در سال‌های اخیر، مطالعه و بررسی برخی از طرح‌های تحقیقاتی مرتبط با پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور که در مراکز پژوهشی مانند مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و یا مراکز دانشگاهی انجام شده بود در دستور کار قرار گرفت.

در سالیان گذشته، با توجه به نارضایتی‌ها و دغدغه‌های مردم در برخی از مناطق کشور در خصوص پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای، مخالفت‌ها و اعتراضات متعددی به انحای مختلف با حضور در تجمعات و شبکه‌های اجتماعی شکل گرفته است. بر این اساس، در طرح حاضر برخی از پرونده‌ها و شکایات حقیقی و حقوقی و

دادخواست‌های مطروحه مطالعه گردیده و نظرات، دغدغه‌ها و دلایل موافقت و مخالفت تشکل‌های مردمی، نهادهای غیردولتی و جوامع محلی و منطقه‌ای در زمینه پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای مدنظر قرار گرفته است. در نهایت ضمن مطالعه تمامی مدارک و مستندات و بررسی مطابقت و مغایرت آن‌ها با قوانین و ضوابط مربوطه، به ارزیابی عملکرد وزارت نیرو، شرکت‌های زیرمجموعه و تابعه آن در خصوص رعایت الزامات، مقررات و دستورالعمل‌ها پرداخته شده است.

با عنایت به اهمیت و ضرورت ارزیابی عملکرد وزارت نیرو در خصوص طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای و مطابق محورهای طرح تحقیق و تفحص حاضر، ابتدا شرح مختصری از مشخصات، تاریخچه و سیمای کلی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور ارائه شده است. سپس مستندات طرح‌ها شامل موافقت‌نامه‌ها و منابع تأمین اعتبارات، فرآیند بررسی و تصویب طرح‌ها، مجوزات تخصیص آب، محیط زیست، باستان‌شناسی، پدافند غیرعامل مورد بررسی قرار گرفته است. نهایتاً متناسب با شرایط و ابعاد پروژه‌ها و قوانین، الزامات و مقررات حاکم بر مراحل مختلف مطالعاتی و اجرایی طرح‌ها، نسبت به بررسی چگونگی و نحوه پیدایش و توجیه پروژه‌ها و ارزیابی مطابقت و یا مغایرت‌های موجود در فرآیندهای تأیید و تصویب طرح‌ها پرداخته شده تا عملکرد هر یک از مجموعه‌ها شامل وزارت نیرو، شرکت مدیریت منابع آب و دستگاه‌های اجرایی در خصوص پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور مورد ارزیابی قرار گیرد.

در جدول پیوست شماره (۱)، مستندات مربوط به بررسی و تصویب مطالعات و مجوزهای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای مطابق با الزامات آیین‌نامه‌های ابلاغی بررسی و تصویب طرح‌ها ارائه گردیده است.

بخش سوم: جمع‌بندی و پیشنهاد

با استناد به نتایج حاصل از بررسی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای، نتیجه‌گیری و پیشنهادات طرح حاضر از جنبه‌های فنی و مدیریتی (منابع و مصارف آب)، عملکرد سازمانی و ساختاری، اعتبارات طرح‌ها، نحوه حکمرانی آب و شیوه نظارت و پایش عملکرد متولیان بخش آب کشور مدنظر قرار گرفته است.

۱- نتیجه‌گیری

رویکردهای فنی و مدیریتی (منابع و مصارف آب)

- عدم توجه کافی به اصول و مؤلفه‌های توسعه پایدار و معیارهای یونسکو و تمرکز مطالعات بر ابعاد فنی و روش اجرای طرح‌ها؛

- عدم مطالعه و شناخت کافی و وجود ابهامات فنی در مطالعات مراحل امکان‌سنجی، شناخت و تفصیلی برخی از طرح‌ها؛
- بی‌توجهی به آثار و پیامدهای اجتماعی طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای و حقوق ذینفعان به ویژه در پایین‌دست و حوضه مبدأ؛
- ضعف در مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی در فرآیند تحلیل، تشخیص، پیش‌بینی و سنجش اثرهای محتمل هر یک از اجزای طرح؛
- تمرکز ارزیابی‌های اقتصادی بر منافع و دستاوردهای طرح در حوضه مقصد و عدم توجه به خسارت‌ها و محدودیت‌ها در حوضه مبدأ و پایین دست؛
- ابهام و عدم شفافیت در مبانی برنامه‌ریزی و تخصیص منابع آب، عدم مطابقت آمار و اطلاعات منابع و مصارف آب و مغایرت در نتایج مطالعات برنامه‌ریزی منابع آب (نیازها و کمبودها) در برخی از طرح‌ها و دستگاه‌های اجرایی؛
- سوء مدیریت در بهره‌برداری از منابع آب و عدم وجود برنامه شفاف، دقیق و مدون در خصوص نحوه مدیریت منابع و مصارف آب؛
- عدم برقراری تعادل میان عرضه و تقاضا و اعمال کنترل دقیق بر نحوه و میزان برداشت و مصارف آب؛
- عدم توجه کافی به رویکردهای کاهش تقاضای آب، مدیریت مصرف و استفاده از منابع آب جایگزین و تمرکز بیشتر بر اجرای طرح‌های انتقال آب عظیم با هزینه‌های اجرایی و بهره‌برداری بالا (شامل سد، تونل، لوله، ایستگاه پمپاژ و ...) جهت تأمین نیازهای آبی مناطق؛
- عدم لحاظ اثرات متقابل طرح‌های کلان و موازی در بیان منابع و مصارف مناطق (طرح‌های شیرین‌سازی و انتقال آب از دریا، برنامه ملی سازگاری با کم‌آبی، طرح احیاء و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی)؛
- عدم اهتمام و توفیق در تحقق اهداف طرح‌هایی نظیر احیاء و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی در زمینه بازچرخانی پساب و فاضلاب، جابجایی تخصیص آب، عدم اصلاح و بازسازی شبکه‌های توزیع آب شهری (۳۰ درصد تلفات آب به علت فرسودگی شبکه آب شرب)، جلوگیری از برداشت‌های غیرمجاز و توسعه بی‌رویه کشاورزی، تغییر روش‌های آبیاری و الگوی کشت (جلوگیری از کشت محصولات با نیاز آبی بالا مانند برنج)، عدم توسعه انبوه فضای سبز شهری و روستایی و ...؛
- عدم وجود دستورالعمل مدون در خصوص چگونگی و نحوه بهره‌برداری از منابع آب دریا در شمال و جنوب کشور؛

- عدم وجود برنامه‌ریزی راهبردی و تحلیل استراتژیک در مدیریت منابع و مصارف آب (راهبرد، مأموریت، دستاورد، اهداف کلان، برنامه اقدام، فعالیت‌ها، شاخص‌های پایش و ارزیابی و ...).

عملکرد سازمانی و ساختاری

- عدم اعمال نظارت صحیح و دقیق وزارت نیرو و شرکت مدیریت منابع آب ایران بر دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های زیرمجموعه و عمل نکردن به وظایف حاکمیتی در زمینه پیدایش و اجرای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور (ترک فعل به استناد وظایف مندرج در اساسنامه و عدم توجه به حقوق ذینفعان مغایر با اصل ۴۰ قانون اساسی)؛

- عدم اشراف و اطلاع وزارت نیرو و شرکت مدیریت منابع آب ایران در خصوص وجود برخی از طرح‌ها و قراردادهای مطالعاتی و اجرایی در شرکت‌های زیرمجموعه و تابعه (به استناد بند ۵ از ماده ۷ موضوع فعالیت‌ها و وظایف شرکت مدیریت منابع آب ایران مبنی بر راهبری و انجام نظارت در شناخت، مطالعه و اجرای طرح‌های تأمین و انتقال آب کشور و مطابق بند ۱ موظف به مدیریت و کنترل بهره‌برداری از منابع آب کشور)؛

- ناهماهنگی در تعریف و توسعه طرح‌ها و نحوه استفاده از منابع آب در وزارت نیرو، شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران، شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور و شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها؛

- عدم ایفای نقش تعیین‌کننده و راهبری وزارت نیرو و شرکت مدیریت منابع آب ایران در مبادله موافقت‌نامه‌های اعتبارات طرح‌های تأمین آب از منابع مختلف مالی به ویژه منابع استانی برای جلوگیری از اختصاص اعتبارات به طرح‌های تأمین آب غیرموجه؛

- عدم نظارت شرکت مدیریت منابع آب ایران بر انتخاب مشاوران و پیمانکاران ذی‌صلاح در شرکت‌ها؛

- عدم رعایت الزامات آیین‌نامه‌ها، قوانین و مقررات توسط دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه وزارت نیرو (به ویژه در بررسی و تصویب طرح‌ها و ورود طرح‌ها به مرحله اجرا بدون مطالعات توجیهی، تصویب مراحل مطالعاتی، اخذ مجوزهای تخصیص آب، زیست محیطی، باستان شناسی، پدافند غیرعامل)؛

- عدم مستندسازی و وجود بانک اطلاعاتی طرح‌ها در شرکت مدیریت منابع آب ایران مطابق دستورالعمل‌های نشریه شماره ۲۰۸ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو تحت عنوان "مستندسازی طرح‌های آب".

اعتبارات طرح‌ها

- استفاده از اعتبارات استانی و بخش‌های خصوصی در اجرای طرح‌های غیرموجه؛
- عدم تحقق و دستیابی به اهداف طرح متناسب با پیش‌بینی‌ها در طرح توجیهی؛
- برآورد کمتر زمان و هزینه اجرای طرح در مراحل توجیهی نسبت به مقادیر واقعی با هدف توجیه‌پذیر نمودن طرح و أخذ مجوزها و تأییدیه‌های لازم (شروع پروژه و قرار دادن حاکمیت در عمل انجام شده)؛
- عدم مطابقت هزینه‌های واقعی، پیشرفت فیزیکی و برنامه‌زمانبندی طرح در مراحل اجرایی در مقایسه با برآوردهای اولیه (عدم درج و افشاء مناسب برآورد اولیه و نهایی طرح در موافقت‌نامه‌ها)؛
- عدم تحقق منابع مالی و تخصیص اعتبار مطابق برنامه زمان‌بندی پیش‌بینی شده (عدم تحقق روند پیشرفت فیزیکی و برنامه زمانی پیش‌بینی شده و تحمیل بار مالی ناشی از تأخیرات)؛
- عدم ارزیابی دقیق خسارات زیست محیطی و اجتماعی، معارضات محلی و بار مالی ناشی از تملک اراضی و غیره در برآورد هزینه‌های طرح؛
- ایجاد تغییرات و انحراف بیش از حد معمول هزینه‌های اجرایی نسبت به برآوردهای اولیه طرح.

نحوه حکمرانی آب

- توزیع و تمرکز نامتوازن و غیرمنطقی جمعیت در مناطق فاقد پتانسیل توسعه و عدم توجه به رویکردهای آمایش سرزمینی در تعریف طرح‌های توسعه‌ای مبتنی بر ظرفیت‌های محیطی (وزارت کشور، وزارت نیرو، سازمان برنامه و بودجه)؛
- عدم هماهنگی و ارتباط میان رویکردها و برنامه‌های توسعه با اعتبارات تخصیص یافته؛
- رقابت و تقابل مقامات و مسئولین استان‌ها در تعریف و توسعه پروژه‌ها با هدف بهره‌مندی و مصرف حداکثری منابع آب کشور و ارائه راهبردهای غیرمنطقی و ناعادلانه با نگرش و تعصبات منطقه‌ای؛
- دخالت، اظهار نظر و وعده‌های مسئولین غیرمرتبط و بالتبع تحریک مردم و شکل‌گیری تجمعات محلی و بعضاً تخریب تأسیسات سایر طرح‌های آبرسانی (منجر به بی‌اعتمادی و اعتراضات مردمی علیه تصمیمات حاکمیتی)؛
- فشار نهادهای بالادستی در تصمیم‌گیری‌های تخصصی (نمایندگان، مقامات و مسئولین استانی و ...)

- عدم ایفای نقش مؤثر و کارآمد سازمان حفاظت محیط زیست کشور (عدم تصمیم‌گیری و برخورد قاطع و شفاف در صدور مجوزهای زیست محیطی طرح‌ها)؛

- عدم اطلاع، نظارت و اشراف کامل و ایفای نقش راهبری وزارت نیرو در طرح‌های شیرین‌سازی و انتقال آب دریا و عدم هماهنگی با وزارت صمت در زمینه‌های مطالعات، اجرا، بهره‌برداری و نحوه قیمت‌گذاری و تحویل آب به مصارف (مغایرت با مقررات و وظایف وزارت نیرو به عنوان متولی بخش آب در کشور)؛

شیوه نظارت و پایش عملکرد

- ناکارآمدی و عدم اثربخشی کامل بررسی‌های مقطعی و پروژه‌ای دستگاه‌های نظارتی در شرایط موجود؛
- عدم نظارت فنی دقیق و پایش مستمر تصمیمات و توسعه طرح‌های حوزه آب توسط کمیسیون‌های تخصصی با همکاری مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (نظارت بر تأیید و تصویب طرح‌ها قبل از ورود به مرحله اجرا)؛
- عدم هم‌افزایی و اثربخشی دستاوردها و نتایج بررسی‌های سیستم‌های نظارتی از دیدگاه‌های فنی، حقوقی، مالی و اعتباری (کمیسیون‌های تخصصی و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور و ...).

۲- پیشنهادات

رویکردهای فنی و مدیریتی (منابع و مصارف آب)

- ایجاد شفافیت در منابع و مصارف آب به تفکیک حوضه‌های آبریز و استان‌ها؛
- توجه و تمرکز بر نگرش‌ها و رویکردهای کلان در راستای ارزش‌گذاری واقعی آب؛
- لحاظ رویکردهای آمایش سرزمینی در تعریف و توسعه طرح‌ها و صدور مجوزهای تخصیص آب؛
- پیاده‌سازی واقع‌گرایانه اصول و مؤلفه‌های توسعه پایدار و معیارهای یونسکو در مطالعه و اجرای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای؛
- تدوین برنامه راهبردی و تحلیل استراتژیک در مدیریت منابع و مصارف آب (راهبرد، مأموریت، دستاورد، اهداف کلان، برنامه اقدام، فعالیت‌ها، شاخص‌های ارزیابی و ...)
- اهتمام به تحقق رویکردهای مدیریت مصرف و تخصیص اعتبارات لازم جهت اجرای پروژه‌های ذیل طرح احیاء و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی و تداوم اقدامات کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی؛

- پیش‌بینی و ارائه راهکارهای واقعی به منظور جبران خسارت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در مناطق تأثیرپذیر طرح‌ها و لزوم محرومیت‌زدایی و برقراری عدالت در حوضه‌های مبدأ و مقصد؛
- پرهیز از موازی‌کاری و تضییع سرمایه‌های ملی با لحاظ اثرات متقابل طرح‌های کلان در بیلان منابع و مصارف (طرح‌های شیرین‌سازی و انتقال آب از دریا، برنامه ملی سازگاری با کم‌آبی، طرح احیاء و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی)؛
- شفاف‌سازی در صدور مجوزهای تخصیص آب و موافقت‌نامه‌های منعقد شده با سرمایه‌گذاران بخش خصوصی طرح‌های انتقال آب از دریا در خصوص تعهدات، کمیت و کیفیت، نحوه قیمت‌گذاری و تحویل آب شرب شهرها و مناطق جمعیتی مسیر انتقال؛
- تدوین نظام جامع شیرین‌سازی و بهره‌برداری از آب دریا با رویکرد آمایش سرزمینی.

عملکرد سازمانی و ساختاری

- بازنگری در ساختار و فرآیندها با هدف تصمیم‌گیری و نظارت دقیق و مستمر در خصوص تعریف و تصویب و اعتبارات طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای در یک ساختار ملی و فرامنطقه‌ای؛
- لزوم مستندسازی و تقویت بانک‌های اطلاعاتی در بخش‌های فنی و قراردادی طرح‌های حوزه آب در شرکت مدیریت منابع آب ایران مطابق با دستورالعمل‌های نشریه شماره (۲۰۸) سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو.

اعتبارات طرح‌ها

- الزام کلیه طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای به تبادل موافقت‌نامه‌های ملی با سازمان برنامه و بودجه کشور و حذف موافقت‌نامه‌های استانی؛
- اصلاح و بروزرسانی موافقت‌نامه طرح‌ها بر اساس برنامه‌زمانبندی و برآوردهای نهایی؛
- استفاده از ظرفیت‌های قانونی و استفاده از توان بخش‌های غیردولتی و فاینانس داخلی جهت تأمین منابع مالی طرح‌ها به منظور عدم تحمیل بار مالی بیشتر به بیت‌المال با توجه به افزایش قیمت‌ها؛
- اجتناب از شروع پروژه‌های جدید و تمرکز بر تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام و اولویت‌دار.

نحوه حکمرانی آب

- هماهنگی وزارت کشور، وزارت نیرو و سازمان برنامه و بودجه کشور در راستای رویکردهای آمایش سرزمینی در تعریف و اجرای طرح‌های توسعه‌ای کشور متناسب با پتانسیل منابع آبی مناطق (پرهیز از توزیع و تمرکز نامتوازن و غیرمنطقی جمعیتی، صنعتی و کشاورزی در مناطق فاقد پتانسیل توسعه)؛
- تصمیم‌گیری در خصوص طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای در سطوح ملی (خارج شدن از حیطه اختیارات استان‌ها) و عدم امکان تخصیص اعتبارات استانی به طرح‌های مذکور؛
- فرهنگ‌سازی و تبیین اهداف و منافع طرح‌ها با هدف بکارگیری مشارکت‌های مردمی؛
- ممانعت از اثرگذاری مقامات استانی و نهادهای غیرفنی در تصمیم‌گیری‌های تخصصی بخش آب (نمایندگان، مقامات و مسئولین استانی و ...)
- خارج نمودن تصمیم‌گیری‌ها در خصوص طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور در مصوبات سفرهای استانی هیأت‌های دولت بدون گذراندن مراحل قانونی، مقررات و فرآیندهای اخذ مجوزات با توجه به حساسیت‌های موجود در بخش آب کشور.

شیوه نظارت و پایش عملکرد

- لزوم تقویت اقدامات و فعالیت‌های نظارتی دقیق و پایش مستمر کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص تعریف و تصویب طرح‌های کلان آب با توجه به بحران آب و حساسیت‌های اجتماعی و محیط زیستی موجود در کشور؛
- لزوم ایفای نقش محوری کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در زمینه نظارت‌های فنی و کارشناسی و با هدف هم‌افزایی با فعالیت‌ها و دستاوردهای سایر دستگاه‌های نظارتی (سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات کشور و ...)
- لزوم تعریف و تصویب طرح تحقیق و تفحص در مباحث مطالعاتی، اجرایی و نظارتی پروژه‌های کلان حوزه آب کشور در شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران، شرکت سهامی آب و برق خوزستان و شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها.

خلاصه نتایج طرح تحقیق و تفحص عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای کشور

راهنمای علائم جدول:

ق.ق: مستندات مربوط به تصویب و یا مجوزهای ارائه شده، به استناد آیین‌نامه‌های ابلاغی، در زمان مقتضی (قبل از آغاز عملیات اجرایی) و از سوی مرجع ذیصلاح صادر گردیده است.

غ.ق.ق: مستندات مربوط به تصویب و یا مجوزهای ارائه شده، به استناد آیین‌نامه‌های ابلاغی، یا در زمان مقتضی (قبل از آغاز عملیات اجرایی) و یا از سوی مرجع ذیصلاح صادر نشده است.

- : هیچگونه مستنداتی ارائه نشده است.

توضیحات تکمیلی:

* در طرح ونک-سولکان، مطابق توافقات صورت گرفته و مجوزهای صادره، کلیه هزینه‌های مربوط به مطالعات و اجرا بر عهده مؤسسه عمران رفسنجان به عنوان مجری طرح بوده است. تاکنون، طرح وارد مرحله اجرایی نشده و به دلیل عدم تکمیل مطالعات مرحله دوم، عملاً مجوزهای طرح ملغی محسوب می‌گردد.

* بر اساس آخرین اسناد دریافتی از دستگاه اجرایی طرح (شرکت آب منطقه‌ای خراسان جنوبی) برای طرح انتقال آب سد دوستی به استان خراسان جنوبی صرفاً قرارداد مطالعات مرحله اول منعقد گردیده که در نهایت به دلیل مخالفت سازمان حفاظت محیط زیست کل کشور، با پیشرفت مطالعاتی ۸۵ درصد خاتمه یافته است.

* علی‌رغم اجرای طرح چشمه خدنگستان، این طرح، تاکنون نیز فاقد مجوز تخصیص آب می‌باشد، همچنین هیچگونه مستنداتی در خصوص مراحل پیدایش طرح، مطالعات توجیهی و مطالعات مرحله اول و مطالعات مرحله دوم در خصوص این طرح در دستگاه اجرایی و شرکت مدیریت منابع آب ایران موجود نمی‌باشد.

* طرح انتقال آب از زاینده رود به یزد (خط اول) در سال ۱۳۷۳ و قبل از ابلاغ اولین آیین‌نامه بررسی و تصویب طرح‌های وزارت نیرو (۱۳۷۳) آغاز گردیده است.

* بر اساس گزارش سازمان بازرسی (۱۳۹۵)، در شرکت آب منطقه‌ای اصفهان، مطالعات انتقال آب طرح سد و تونل یلان، طرح پشندگان و طرح گوکان با اهداف انتقال مجموعاً ۹۳۵ میلیون مترمکعب در سال از سرشاخه‌های دز به زاینده رود فاقد هرگونه مجوز تخصیص آب و سابقه‌ای در وزارت نیرو و شرکت مدیریت منابع آب ایران مطرح بوده است.

* طرح‌های شیرین‌سازی و انتقال آب از دریای عمان و خلیج فارس به کارفرمایی وزارت صمت، مشتمل بر پروژه‌های متعددی است که برخی از آنها دارای مجوز تخصیص آب و محیط زیست بوده و برخی دیگر فاقد مجوزات مذکور می‌باشند. این طرح‌ها در مراحل مطالعاتی و اجرایی در حال انجام می‌باشند.

جدول پیوست (۱): نتایج بررسی مجوزهای مراحل تصویب مطالعات و اجرای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای
(با استناد به آیین‌نامه‌های ابلاغی)

ردیف	عنوان طرح	شروع اجرای طرح / پیشرفت فیزیکی	مطالعات و پیدایش و توجیهی	تصویب مطالعات مرحله اول	تصویب مطالعات مرحله دوم	مجوز تخصیص آب	مجوز زیست محیطی	مجوز باستان‌شناسی	مجوز پدافند غیرعامل
۱	طرح ونک- سولکان	سال ۱۳۸۱ ۰ درصد	-	-	-	ق.ق	-	-	-
۲	انتقال آب سد دوستی به خراسان جنوبی	سال ۱۳۹۱ ۰ درصد	-	ق.ق	-	ق.ق	-	-	-
۳	انتقال آب از سد تنگ سرخ به شیراز	سال ۱۳۹۱ ۳۵ درصد	-	ق.ق	-	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق
۴	طرح انتقال آب مازاد رودخانه کلاس به حوضه دریاچه ارومیه	سال ۱۳۹۰ ۷۰ درصد	-	غ.ق.ق	-	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-
۵	سد و نیروگاه خراسان ۳ و سامانه انتقال	سال ۱۳۸۸ ۱۴ درصد	-	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-	ق.ق
۶	طرح بهشت‌آباد (دوازده امام)	سال ۱۳۸۷ ۱۵ درصد	-	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-
۷	تونل کوه‌رنگ ۳	سال ۱۳۷۹ ۵۰ درصد	-	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-
۸	طرح بن- بروجن	سال ۱۳۹۱ ۹۵ درصد	-	ق.ق	ق.ق	ق.ق	ق.ق	-	-
۹	طرح انتقال آب از سد صفا به کرمان	سال ۱۳۸۸ ۱۲ درصد	-	ق.ق	ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-

ادامه جدول پیوست (۱): نتایج بررسی مجوزهای مراحل تصویب مطالعات و اجرای طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای (با استناد به آیین‌نامه‌های ابلاغی)

ردیف	عنوان طرح	شروع اجرای طرح / پیشرفت فیزیکی	مطالعات پیدایش و توجیهی	تصویب مطالعات مرحله اول	تصویب مطالعات مرحله دوم	مجوز تخصیص آب	مجوز زیست محیطی	مجوز باستان‌شناسی	مجوز پدافند غیرعامل
۱۰	طرح فینسک	سال ۱۳۹۷ ۱۸ درصد	غ.ق.ق	غ.ق.ق	-	ق.ق	ق.ق	-	غ.ق.ق
۱۱	طرح تونل چشمه لنگان	سال ۱۳۷۹ ۹۶ درصد	-	غ.ق.ق	-	غ.ق.ق	-	-	-
	طرح چشمه خدنگستان	-	-	-	-	-	-	-	-
۱۲	تونل گلاب ۱	سال ۱۳۸۱ ۹۰ درصد	غ.ق.ق	-	-	غ.ق.ق	-	-	-
۱۳	تونل گلاب ۲	سال ۱۳۸۷ ۵۰ درصد	غ.ق.ق	-	-	-	-	-	-
۱۴	زاینده رود به یزد (خط اول)	سال ۱۳۷۳ ۱۰۰ درصد	-	-	-	غ.ق.ق	-	-	-
۱۵	طرح سد و تونل یلان، طرح پشندگان و طرح گوکان	-	-	-	-	-	-	-	-
۱۶	شیرین‌سازی و انتقال آب دریای خزر	سال ۱۳۹۱ ۰ درصد	-	-	-	ق.ق	غ.ق.ق	-	غ.ق.ق

۱- مقررات، الزامات و آیین‌نامه‌های مرتبط با طرح‌های حوزه آب وزارت نیرو

۱-۱- ماده (۲۱) و بند (ز) ماده (۲۹) قانون توزیع عادلانه آب: وزارت نیرو به عنوان یک وظیفه حاکمیتی به نمایندگی از دولت، مرجع صدور اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی برای هر نوع مصرف و اعمال کنترل و نظارت بر چگونگی و میزان مصارف آب و در صورت لزوم جیره‌بندی آن می‌باشد.

۱-۲- ماده (۶۱) قانون برنامه سوم توسعه: مبادله موافقتنامه طرح‌های عمرانی انتفاعی و غیرانتفاعی پس از

انجام مطالعات توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و حصول اطمینان از وجود اعتبار کافی و یا تأمین منابع با توجه به تعهدات طرح‌های عمرانی در دست اجرای هر یک از دستگاه‌های اجرایی، مجاز خواهد بود.

۱-۳- ماده (۳۲) قانون برنامه چهارم توسعه: طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید صرفاً بر اساس گزارش‌های توجیهی فنی، اقتصادی و محیط زیستی تأیید شده به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

۱-۴- بند (ه) ماده (۱۷) قانون برنامه چهارم توسعه: نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، دولت مکلف است منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأمان عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوضه‌های آبریز با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که اهداف مدنظر تحقق یابد. در بند (ه) این ماده اشاره شده است که طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای از دیدگاه توسعه پایدار با رعایت حقوق ذینفعان و برای تأمین نیازهای مختلف مصرف، مشروط به توجیهات فنی، اقتصادی، اجتماعی و منافع ملی مورد نظر قرار گیرد.

۱-۵- بند (د) ماده (۱۱) قانون برنامه پنجم توسعه: مطابق این ماده و مصوبه هیأت وزیران مورخ ۱۳۸۴ / ۰۵ / ۰۵، در پروژه‌های حوزه آب می‌بایست اقدامات لازم به منظور آگاهی از وجود یا عدم وجود آثار تاریخی و یادمان‌های فرهنگی در محدوده طرح انجام پذیرد. در این راستا لازم است از پژوهشکده باستان‌شناسی سازمان میراث فرهنگی استعلام صورت گرفته و مطالعات تکمیلی در این خصوص انجام گردد.

۱-۶- ماده (۲۱۵) قانون برنامه پنجم توسعه: پیشنهاد طرح‌های تملک داراییهای سرمایه‌ای جدید در لوائح بودجه سنواتی با رعایت برخی موارد مندرج امکانپذیر است. در بند (الف) بیان شده است که عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک داراییهای سرمایه‌ای جدید بر اساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار، زمانبندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید معاونت برای یک بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه

سالانه منظور می‌گردد به تفکیک سال‌های برنامه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

۷-۱- **آیین‌نامه بررسی و تصویب طرح‌ها:** اولین آیین‌نامه بررسی و تصویب طرح‌های مطالعاتی مربوط به پروژه‌های عمرانی بخش آب در وزارت نیرو در تاریخ ۱۳۷۷/۰۶/۱۸ به معاونت امور آب، سازمان مدیریت منابع آب ایران و شرکت‌های زیرمجموعه جهت اجرا ابلاغ گردیده است. مطابق بند ۳ این آیین‌نامه، مسئولیت اجرای الزامات این آیین‌نامه در حوزه ستادی بر عهده معاونت امور آب و در شرکت‌های زیرمجموعه بر عهده مدیر عامل خواهد بود.

مطابق نامه شماره ۱۰۲۵۲۸/۳۱/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۵ وزیر وقت نیرو در خصوص ابلاغ آیین‌نامه بررسی و تصویب طرح‌ها مطابق نظام فنی و اجرایی صنعت آب و آبفا بر انجام مراحل تأیید و تصویب طرح‌ها (مراحل پیدایش، مطالعات توجیهی، طراحی پایه و طراحی تفصیلی) هماهنگ با نظام فنی و اجرایی و اخذ مجوز تخصیص آب و مجوز ورود به مرحله اجرا از معاونت آب و آبفا برای طرح‌ها تأکید شده است. در خصوص بررسی و تصویب طرح‌های برقابی (مربوط به شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران) در مراحل پیدایش، مطالعات توجیهی، طراحی پایه و طراحی تفصیلی نیز آیین‌نامه مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۰۱ ابلاغ گردیده است.

آخرین نسخه اصلاح شده دستورالعمل بررسی و تصویب طرح‌ها در تاریخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۰ طی نامه شماره ۱۴۰۱/۳۵۰۴۱/۳۱/۱۰۰ وزیر نیرو ابلاغ شده است. در این ابلاغیه نگاه ویژه به موضوع آمایش سرزمین و اصول حکمرانی خوب آب و نیز اطمینان کامل از لزوم پیدایش طرح‌ها بر اساس ضوابط مورد تأکید قرار گرفته است.

۸-۱- **آیین‌نامه ارزیابی اثرات محیط زیستی:** بر اساس ماده (۲) تصویب نامه شماره ۲۱۴۲۸۷ ت ۴۵۵۸۸۰ مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۳ با عنوان آیین‌نامه ارزیابی اثرات محیط زیستی و اصلاحیه مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۱۵، مجریان طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی موظف هستند که در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی طرح‌ها، گزارش ارزیابی اثرات محیط زیستی مربوطه را تهیه و جهت بررسی و تأیید به کارگروه ملی ارزیابی اثرات محیط زیستی سازمان حفاظت محیط زیست کشور ارائه دهند. بر اساس مصوبه شورای عالی محیط زیست، مطالعات ارزیابی زیست محیطی طرح‌های انتقال آب بین حوضه‌ای می‌بایست به تأیید سازمان حفاظت محیط زیست برسد.

۹-۱- **اساسنامه شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران و شرکت‌های زیرمجموعه:** مطابق موضوع فعالیت‌ها و وظایف مندرج در اساسنامه، هرگونه تصمیم اتخاذ شده توسط دولت و وزارت نیرو برای شرکت مدیریت منابع آب ایران و شرکت‌های زیرمجموعه که مطابق ماده (۷) اساسنامه به عنوان کارگزار وزارت نیرو در اجرای قانون توزیع عادلانه آب و سایر قوانین و مقررات مربوط به آب در تمام زمینه‌ها هستند، لازم‌الاجرا می‌باشد. شرکت مدیریت منابع آب ایران به استناد بند (۵) ماده (۷)، راهبری و انجام نظارت در شناخت،

مطالعه و اجرای طرح‌های تأمین و انتقال آب کشور را بر عهده داشته و طبق بند (۱) وظایف مذکور، موظف به مدیریت و کنترل بهره‌برداری از منابع آب کشور می‌باشد. مطابق وظایفی که در اساسنامه برای شرکت‌های آب منطقه‌ای تعیین گردیده است کلیه شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها، مجری برنامه‌های قانونی وزارت نیرو در تمامی طرح‌ها بوده و ملزم به رعایت دستورالعمل‌ها و قوانین مربوطه می‌باشند.

۲- قانون رسیدگی به تخلفات اداری مرتبط با طرح تحقیق و تفحص عملکرد وزارت نیرو در خصوص انتقال آب بین حوضه‌ای کشور

- ۱-۲- بند (۲) ماده (۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری: نقض قوانین و مقررات مربوط.
- ۲-۲- بند (۱۰) ماده (۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری: تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی، ایراد خسارت به اموال دولتی.
- ۳-۲- بند (۱۳) ماده (۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری: سرپیچی از اجرای دستورهای مقام‌های بالاتر در حدود وظایف اداری.
- ۴-۲- بند (۱۴) ماده (۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری: کم‌کاری، سهل‌انگاری و اهمال در انجام وظایف محوله.

جدول پیوست (۲): نقض مقررات و تخلفات دستگاه‌های اجرایی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور (پروژه‌های منتخب طرح تحقیق و تفحص)

ردیف	عنوان طرح	شروع عملیات اجرایی	پیشرفت فیزیکی طرح	نام دستگاه اجرایی	مغایرت با الزامات	تخلفات اداری (فعل یا ترک فعل*)	مسئولین وقت
۱	انتقال آب از سد تنگ سرخ به شیراز	سال ۱۳۹۱	۳۵ درصد	شرکت آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	بند ۷-۱ بند ۸-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۲	طرح انتقال آب مازاد رودخانه کلاس به حوضه دریاچه ارومیه	سال ۱۳۹۰	۷۰ درصد	شرکت آب منطقه‌ای آذربایجان غربی / شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	بند ۷-۱ بند ۸-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۳	طرح انتقال آب از سد صفا به کرمان	سال ۱۳۸۸	۱۲ درصد	شرکت آب منطقه‌ای کرمان	بند ۳-۱ بند ۴-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران

ادامه جدول پیوست (۲): نقض مقررات و تخلفات دستگاه‌های اجرایی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌های کشور (پروژه‌های منتخب طرح تحقیق و تفحص)

ردیف	عنوان طرح	شروع عملیات اجرایی	پیشرفت فیزیکی طرح	نام دستگاه اجرایی	مغایرت با الزامات	تخلفات اداری (فعل یا ترک فعل)	مسئولین وقت
۴	طرح فینسک	سال ۱۳۹۷	۱۸ درصد	شرکت آب منطقه‌ای سمنان	بند ۵-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۵	تونل کوه‌رنگ ۳	سال ۱۳۷۹	۵۰ درصد	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۲-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۶	طرح تونل چشمه لنگان	سال ۱۳۷۹	۹۶ درصد	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۱-۱ بند ۲-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۷	تونل گلاب ۱	سال ۱۳۸۱	۹۰ درصد	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۲-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۸	طرح بهشت‌آباد (دوازده امام)	سال ۱۳۸۷	۱۵ درصد	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان / شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	بند ۳-۱ بند ۴-۱ بند ۷-۱ بند ۸-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۳-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۹	سد و نیروگاه خراسان ۳ و سامانه انتقال	سال ۱۳۸۸	۱۴ درصد	شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	بند ۳-۱ بند ۴-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران

ادامه جدول پیوست (۲): نقض مقررات و تخلفات دستگاه‌های اجرایی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌های کشور (پروژه‌های منتخب طرح تحقیق و تفحص)

ردیف	عنوان طرح	شروع عملیات اجرایی	پیشرفت فیزیکی طرح	نام دستگاه اجرایی	مغایرت با الزامات	تخلفات اداری (فعل یا ترک فعل)	مسئولین وقت
۱۰	تونل گلاب ۲	سال ۱۳۸۷	۵۰ درصد	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۱-۱ بند ۳-۱ بند ۴-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۳-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران استاندار اصفهان
۱۱	طرح چشمه خدنگستان	اطلاعاتی ارائه نشده است.	اطلاعاتی ارائه نشده است.	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۱-۱ بند ۳-۱ بند ۴-۱ بند ۷-۱ بند ۹-۱	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۳-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۱۲	طرح سد و تونل یلان، طرح پشندگان و طرح گوکان	اطلاعاتی ارائه نشده است.	اطلاعاتی ارائه نشده است.	شرکت آب منطقه‌ای اصفهان	بند ۱-۱ بند ۱-۳ بند ۱-۴ بند ۱-۷ بند ۱-۹	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۳-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۱۳	طرح بن- بروجن	سال ۱۳۹۱	۹۵ درصد	شرکت آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	بند ۷-۱	بند ۴-۲	مدیر عامل دستگاه اجرایی طرح

ادامه جدول پیوست (۲): نقض مقررات و تخلفات دستگاه‌های اجرایی پروژه‌های انتقال آب بین حوضه‌ای کشور (پروژه‌های منتخب طرح تحقیق و تفحص)

ردیف	عنوان طرح	شروع عملیات اجرایی	پیشرفت فیزیکی طرح	نام دستگاه اجرایی	مغایرت با الزامات	تخلفات اداری (فعل یا ترک فعل)	مسئولین وقت
۱۴	شیرین‌سازی و انتقال آب دریای خزر	سال ۱۳۹۱	۰ درصد	شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران / شرکت آب منطقه‌ای سمنان	بند ۱-۵ بند ۱-۷ بند ۱-۸ بند ۱-۹	بند ۱-۲ بند ۲-۲ بند ۴-۲	مدیران عامل دستگاه اجرایی طرح و شرکت مدیریت منابع آب ایران
۱۵	شیرین‌سازی و انتقال آب از خلیج فارس و دریای عمان	اولین طرح از سال ۱۳۹۲	طرح خط اول در دست بهره‌برداری سایر طرح‌ها در مرحله شروع عملیات اجرایی	وزارت صمت	بند ۱-۱ بند ۱-۶ بند ۱-۸ بند ۱-۹	بند ۱-۲	وزیر نیرو / معاونت آب و آبفا

* ترک فعل از اصطلاحات علم حقوق بوده و به معنای جرمی است که بر اساس آن فرد از انجام وظیفه قانونی خود، خودداری نماید.